

הלכות הדרף היומי

מסכת חולין

תוכן עניינים

- א. אידי דממשמשא ידא דטבחה מפתת 2
- ב. תלמיד חכם צריך שילמוד ג' דברים כתב שחיטה ומילה ורב הנניא בר שלמיא משמיה דרב אמר אף קשר של תפילין וברכת התנים וציצית ואידך הני שביחן 2
- ג. כל טבח שאינו יודע הלכות שחיטה אסור לאכול משחיטתו ואלו הן הלכות שחיטה שהייה דרסה חלדה הגרמה ועיקור 3
- ד. ששחט לפנינו ב' וג' פעמים ושחט שפיר ... כיון דלא גמר זימנין דשהי ודרים ולא ידע 5
- ה. הטבח צריך שיבדוק בסימנים לאחר שחיטה ... לא בדק ... נבלה ומטמאה במשא 7
- ו. בהמה בחייה בחזקת איסור עומדת עד שיודע לך במה נשחטה נשחטה הרי היא בחזקת היתר עד שיודע לך במה נטרפה ... בא זאב ונטל בני מעים ... אין חוששין שמא במקום נקב נקב 10
- ז. ראה צפור המנקר בתאנה ועכבר המנקר באבטיחים חוששין שמא במקום נקב נקב ... ספק סכנתא לחומרא 11
- ח. ספק איסורא נמי לחומרא ... ספק טומאה ברה"ר ספיקו מהור ... הלכתא נמירי לה מסוטה מה סוטה ברה"י אף טומאה ברה"י 12
- ט. שרץ בפי חולדה וחולדה מהלכת על גבי ככרות של תרומה ספק נגע ספק לא נגע ספיקו מהור 14
- י. ספק מים מגולין אסורין 15
- יא. הלכתא נמירי לה מסוטה מה סוטה דבר שיש בה דעת לישאל אף הכא נמי דבר שיש בו דעת לישאל 17
- יב. צלוחית שהניחה מגולה ובא ומצאה מכוסה טמאה שאני אומר אדם טמא נכנס לשם וכיסה הניחה מכוסה ובא ומצאה מגולה אם יכולה חולדה לשתות ממנה או נחש ... או שירד בה מל בלילה פסולה 18

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

דף ט.

א. איידי דממשמשא ידא דטבחא מפתת

אסור לטבח¹ לפרוש חלב הכסלים הם על הבשר כדי לנאותו², שהקרום שעל החלב דק ויתמעך ביד הטבח ויזוב החלב ויבלע בבשר.

וכבר התבאר לעיל דף ח: שיש שכתבו לזהר מלפרוש הכסלים על גבי הבשר בעוד שהחלב עליהם גם לאחר שנתקרה שיש לחוש שהטבח יסמוך על דעתו שכבר נתקרה ולפעמים לא יהי' נתקרה כ"כ ויזוב החלב ויבלע בבשר וגם הקרום והחלב דק ומתמעך ביד הטבח ולא אדעתיה³.

ב. תלמיד חכם צריך שילמוד ג' דברים כתב שחיטה ומילה

ורב חנניא בר שלמיא משמיה דרב אמר אף קשר של

תפילין וברכת חתנים וציצית ואידך הני שכיחן

ת"ח אף על פי⁴ שהוא יודע עיקרי הדברים⁵ ואין מטכסים שלו להשתדל בענינים מלאכותיים, יש דברים שראוי לו לאמן ידיו בהם והם:

¹ רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק ז הלכה יט

² כתבו התוס' בעודו הם אבל כשנצטנן ונתקרה יפה מותר שהרי נאמר וישימו החלבים על החזות. הג"מ שם אף על גב דבגמרא (דף ח') אמרו לא ליסחוף איניש וכו' כתב רבינו טבח לומר דדוקא בעוד שהן חמין דהיינו הטבח אחר ששחמו אבל אחר שנצטננו לא וכדברי המפרשים ז"ל וז"ש ה"ה ז"ל וזהו דעת רבינו ז"ל. לח"מ שם ³ באו"ה כלל ב' ועי' בד"מ שהביאו ודחה דבריו שאין לחוש לזה עיין שם ועי' בדברי יוסף שם מ"ש ע"ד הד"מ בזה והעלה דכיון דהוא חשש איסור כרת יש לחוש לדברי האו"ה עיין שם ⁴ מאירי בסוגייתינו

⁵ במהרש"א בחידושי אנגרות, דלענין שיהא הת"ח בקי בהלכות שחיטה לא אצטרך לאשמועינן, דודאי צריך הת"ח להיות בקי בכל דינים והלכות התורה. וביאר בזה את דברי רש"י שפירש שלימוד שחיטה הוא בכדי לאמן ידיו לכך אפילו שבקי בהלכותיה וכן הם דברי המאירי כאן

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

הכתיבה להיות חתימת ידו נאה לדין או לעדות. וי"א בכתב שילמד תקון השטרות הצריכות לבני אדם או גם אשה שהרבה יודעין את הדין שאינם בקיאים לעשות נוסח השטרות כראוי והלא גנאי הוא לו.

והשחיטה והמילה וקשר של תפילין וציצית וכן ראוי לו להרגיל עצמו לברכת התנים שידע נסח שלהם על פה וירגיל עצמו בהם שידע לאמרן בעריבות שדברים אלו אדם רץ בהם לתלמיד חכם וכשאינו יודען הבריות מרננות אחריו.

ולפיכך אף שיש הממונים על קיומם למעשה של הדברים הנזכרים. יש לאברכים ותלמידי חכמים ללמוד מסכת חולין עם הלכות שחיטה וטריפות ומליחה באופן מעשי, שלא רק ידעו את הכתוב בגמרא ובהלכה, אלא גם ילמדו כיצד לקיים את פרטי ההלכות הלכה למעשה וכן בשאר הנושאים הנזכרים.⁶

ג. כל טבח שאינו יודע הלכות שחיטה אסור לאכול משחיטתו

ואלו הן הלכות שחיטה שהייה דרסה חלדה הגרמה ועיקור

כל טבח⁷ שאינו יודע הלכות שחיטה, אף על פי שבא המומחה אחר שחיטתו ומצאה כהוגן, אסור לאכול משחיטתו, דדלמא קלקל בשעת שחיטה באיזה מהלכותיו, ואלו הן, שהייה – ישחוט בלא הפסקה בתוך חיתוך הסימנים. דרסה – בלא דחיקה של הסכין אלא בהולכה והבאה. חלדה – ישחוט בסכין שאינה מכוסה. הגרמה – ישחוט בלא המייה של הסכין מחוץ למקום השחיטה. ועיקור – וישחוט בחתוך באופן שאינו קורע את סימני הבהמה ולפיכך גם לא בסכין "שיש בו פגימה". ואין לשאול טעם על הלכות אלו⁸, דכולם הלכה למשה מסיני הם.

⁶ שו"ת אור לציון חלק ה – באורים פרק א – דיני השוחטים אות א

⁷ שו"ע ונו"כ שם כג א

⁸ כן כתב הר"מ ז"ל (המאור ז' ע"א ד"ה איתמר), שאין לדמות בדברים אלו מסברא מה שלא נאמר בפירוש, כי גזרת המלך הם. וראיתי בקצת הגהות שחיטות מתחכמים לתת טעמים להלכות אלו, ואין בהם ממש ויש לחוש דליפוק חורבא מינייהו. דלפי מה שכתבו טעם אחד, שמתוך ששוהה נבלע ומתקשה הדם באיברים מחמת ביעתותא, אתא למטעי ולומר, מאי שנא משובר מפרקתה, דגם התם נבלע הדם באברים דקיימא לן

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

וכבר התבאר לעיל דף ג. שהכל שוחטין לכתחילה⁹, אפילו אין מכירין אותו גם אם אין יודעין בו שהוא מומחה ויודע הלכות שחיטה, ומותר לאכול משחיטתו, שרוב הרגילים לשחוט הם בחזקת בקיאים ומומחים בדיני שחיטה, אבל אם הוא לפנינו או שאפשר למצאו בקלות¹⁰, צריך לבדוק אם הוא מומחה ויודע הלכות שחיטה.

ואפילו לכתחילה¹¹ יכולין למסור לכל אדם שאין מכירין אותו לשחוט, על סמך שיבדקנו אחר שחיטה אם יודע¹². אולם אם יודעים¹³ שאי אפשר לבדוק, כגון שאין שם מי שיודע לבדוק, אין ליתן לו לכתחילה לשחוט, ולא הקילו חז"ל לסמוך ארוב מצויין כי אם בדיעבד שכבר נשחט. ולצורך גדול יש להתיר אף לכתחילה, דכיון דאי אפשר הוה כדיעבד. וי"א¹⁴ שאין לסמוך על החזקה אלא בדיעבד, אבל לכתחילה אין לסמוך על החזקה, במקום דיכולין לבררו, ואין למסור קודם שיברר.

אולם כבר התבאר לעיל דף ב. שכל זה באחרים אבל השוחט עצמו לא ישחוט¹⁵, תחלה עד שילמוד כל הלכות שחיטה, וגם אז אף על פי שבקי בהלכותיה ויודע הלכות שחיטה ומומחה, לא ישחוט עד ששחט ג' פעמים¹⁶ רצופים¹⁷ בפני חכם ומומחה בהלכות שחיטה, שיודע שהוא רגיל וזרין שלא יתעלה¹⁸ מחמת מורך לב בראותו דם, ויפסיד השחיטה בלי הרגשה ולא אדעתיה, מה שאין כן כששוחט בפני חכם המדקדק עליו ורואה אם לבו עמו.

סימן ס"ז (סעיף ג') דיוצא על ידי מליחה. ותו, דבני מעיים שאין מחזיקין בהם דם, כמו שכתוב סימן ע"ה (סעיף א'), לשטרתי. וכן יש בכל שאר הטעמים מקום לטעות, לכן אין לך רשות להרהר בטעמים כלל:

⁹ שו"ע ונו"כ שם א א

¹⁰ שמ"ח שם ג, ואי אפשר ליתן שיעור בזה כי אם הכל לפי האדם. תבו"ש שם ג

¹¹ שמ"ח ד'

¹² דליכא למיחש שמא ילך לו השוחט בלא בדיקה ויאכלו משחיטתו, מה בכך מותרים הם לאכול.

¹³ עיין תבו"ש שם ו

¹⁴ רמ"א שם ממרדכי והגהות אשרי ואגור בשם א"ז ושאלתות פרשת בהעלותך.

¹⁵ רמ"א שם

¹⁶ להחמיר אמרינן שלש פעמים, דדין תורה תרתי זימנא הוי חזקה. כרתי ח

¹⁷ ואם קלקל שחיטתו פעם אחת צריך לחזור ולשחוט עד שיתחזק בג' פעמים רצופים בשחיטות כשירות.

¹⁸ כן כתב הרמב"ם ז"ל פרק ד' מהלכות שחיטה (הל' ג'), אף על גב דהשלחן ערוך השמיטו. וטעמו, נראה לי מדלא הוזכר דין זה בשאר הפוסקים הקדמונים. וגם כתב בבית יוסף (ד"ה ולענין שאינם מוחזקים) שהר"ן (ג' ע"ב ד"ה והיכא דראה) מפרש דעת הר"ף דסבירא ליה דלא חיישינן כלל לעלפוי לא לכתחילה ולא בדיעבד.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

ובמדינות אלו¹⁹ שאין שוחטין בלא קבלה, אם עבר אחד ושחט בלא קבלה, אף על פי שהוא מומחה ומוחזק, שחיטתו אסורה, דמסתמא דעת אבותינו שהתקינו ליטול קבלה היתה כך, דאם לא כן מה הועילו חכמים בתקנתם, ואם יש לדונו בשונג, כגון שהוא ממדינה אחרת, שלא ידע לתקנה, מכשירין שחיטתו.

מי שאינו יודע²⁰ הלכות שחיטה לא ישחוט בינו לבין עצמו אפילו כוונתו להשליך הבשר לכלבים²¹, דהרואים יאמרו לאכילה הוא צריך, ויאמרו שמותר לאינו מומחה לשחוט לאכילה, וישחטו גם אחרים שאינם מומחים, וכן יש לחשוש שמא יאכלו משחיטה זו שיטעו לומר שחיטה הגונה היא.

ד. ששחט לפנינו ב' וג' פעמים ושחט שפיר ... כיון דלא גמר זימנין דשהי ודרים ולא ידע

מי שאינו²² יודע הלכות שחיטה, אף על פי ששחט הרבה פעמים²³ בפני מומחה שראה אותו מתחלה עד סוף ששחט שפיר. ואחר כך שחט בינו לבין עצמו, אותה שחיטה פסולה.

¹⁹ שמ"ח כד

²⁰ . כן כתב הב"ח (ד"ה ומ"ש ואין מוסרין) והש"ך ס"ק כ"ו, וטעמייהו דדמי לחרש שוטה וקטן דאסרינן לקמן מטעם דילמא אתו למיכל, והוא הדין כאן.

²¹ וכיצד יעשה אם צריך לו לכלבים וכדומה, אם אפשר לשוחטה בכשרות על ידי בקי מה טוב, דיש אומרים דאין לעשות בטהורה כידים מעשה נבילות או טריפות היכא דאפשר להכשירה, ואם לאונינחרה או יעקור סימניה, כדי שיהא נראה לכל שנבילה הוא, וזה עדיף מפי משיחמנה בסכין פגום או בשאר פסול שחיטה דלא נראה כל כך שהיא נבילה.

²² שמח"ח שם יט

²³ בגמרא (ט' ע"א) איתא ב' וג' פעמים והפוסקים (שו"ע סעיף ג') העתיקו ד' וה' פעמים, וכוונתם אפילו טובא, וכן כתב בלחם חמודות (פ"א סי' י"ג סעיף ל"ג), וכן משמע בסמ"ג (עשה ס"ג, ק"מ ע"א) שכתב כמה פעמים. והטעם, כיון דג' פעמים דהוא חזקה בכל מקום לא מהני, הוא הדין אפילו טובא. והא דלא אמרו בגמרא בהדיא הרבה פעמים, י"ל דלא שכיח שהאינו יודע לא יקלקל באחת מהרבה פעמים. א"נ לפי מה שכתבתי בסעיף שאחר זה שאין ליתן לו לכתחילה אפילו בעומד על גביו, לא שכיח שישחוט. תב"ש כז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת חולין

ואפילו אם גם באותה שחיטה ראה הבקי ששחט סימן אחד שפיר, לא אמרינן²⁴ מדשחיטות הראשונות היו כהוגן וגם סימן אחד היה כהוגן, בודאי סימן שלא ראה הבקי היה גם כן כהוגן, שמכיון דאינו יודע הלכות שחיטה אינו יודע ממה להזהר, ושמא שהה או דרס, והראשונות ששחט כהוגן כך הזדמן לו כסומא בארובה.

ואפילו שאלו לו עשית כך וכך ומתוך תשובתו נראה ששחט כהוגן, ואפילו תיכף אחר כך למד כל הלכות שחיטה ואומר ברי שלא קלקלתי בשחיטה ודרסה וכן כולם, אפילו הכי שחיטה זו פסולה שחוששים אנו כיון דלא ידע להזהר עשה ולא עלה בדעתו.

ולכתחילה אין מוסרין לאינו יודע אפילו בפני המומחה²⁵, דחיישינן שמא יקלקל ולא אדעתייהו דהמומחים, והכי נהוג. אך בדיעבד אם שחט בפני המומחה הרואה אותו מתחלה ועד סוף כשירה, ואפילו אם השוחט חרש שוטה או קטן היודע לאמן ידיו וכמו שהתבאר לעיל דף ב.

וכשבודקין אותו עיקרי ההלכות אם יודע, חזקה שיודע כל הלכות שחיטה. ואפילו אם אומר באיזו מן הפרטים דבר זה הייתי מסתפק, מכל מקום מקרי שפיר יודע²⁶.

אמנם במדינות אלו כשמנסין אותו ליתן לו קבלה, מאחר שכל סדר השחיטות והבדיקות סדורים לפניו, כשאומר איני יודע על דבר המפורש שם, והוא הדין על המותר אסור, הא חזינן שאין לימודו עולה יפה.

ואין ליתן לו קבלה עד שיהא בקי בלי גמגום. וגדולה מזו כתב בספר בית הלל²⁷ באחד שלא ידע סימן על אורך הסכין והיה שוחט בעיר גדולה והעבירוהו שלשים יום:

²⁴ דמה לי כמה שחיטות ומה לי כמה שחיטות ועוד סימן אחד. כן כתב בלבוש (סעיף ג') בהדיא, וכן משמע בתורת הבית ארוך דף ח' ע"א (בית א' שער א', ז' ע"א), דוק שם. אחר כך מצאתי בתורת הבית קצר (בית א' שער א', ד' ע"א) שכתב כן בפירושו. תבו"ש כח.

²⁵ דעת הרשב"א בתורת הבית (בית א' שער א', ו' ע"ב), ור"ן סוף פרק לולב הגזול (סוכה כ' ע"ב ד"ה יודע לשחוט), והמור, והשלחן ערוך (סעיף ג'), שמוסרין לו לכתחילה בעומד על גביו. והמרדכי (רמז תקפ"ט) והגהות אשר"י (פ"א סי' ו', ד"ה אלא) בשם רבינו ברוך כתבו דדייק מדפריך הא אמרת בבודקין אותו סגי ולא פריך אפילו לכתחילה נמי, שמע מינה דאסור. וכן כתבו רש"ל (יש"ש פ"א סי' ה'), והרמ"א בהג"ה, וש"ך ס"ק (כ"ו) [מ"ו], והב"ח (ד"ה ומ"ש ואפילו לכתחילה), וכן משמע בט"ז סימן כ"ח ס"ק י"ד.

²⁶ דאף על פי שלא למד פרט זה או שכחו לא תיפוק מיניה חורבא, דאם יארע לו דבר זה יחמיר מספיקא, עד שיאמר על האסור מותר, ומכל מקום צריך שידע ששהיות מצטרפות שזה דבר הרגיל.

²⁷ ז"ל בסימן ח', ושחתם בו"ה מנין י"ד וכו', והנה בימי חורפי היה שוחט ובודק דמתא בק"ק בריסק דליטא, ולא היה ידע הסימן ורמז של שיעור אורך הסכין י"ד אצבעות, והעבירו הרב הגאון מוהר"ר יעקב ז"ל אב"ד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

שוחט שנטל קבלה ולאחר זמן בדקוהו ונמצא שאינו יודע הלכות שחיטה, אין אומרים אוקמיה אחזקתו ועד השתא ידע ועכשיו שכח הכל, אלא אתרע חזקתו ויש לאסור למפרע כל מה ששחט בזמן ההוא לפי אומדן דעת המורה שראוי להיות שאז התחילה שכחתו²⁸. וגם הכלים של אותו זמן צריכין הכשר.

ונבאר כאן²⁹ הנהגות החכם עם הבא ליטול רשות על השחיטה, ראשית חכמה יחקור עליו אם דרכיו מתוקנים ויראת ה' על פניו³⁰, וגם צריך שיהיה יודע ספר, דהיינו לקרות מעצמו ולהבין בקצת גמרא עם פירוש רש"י ז"ל, שאז יש לו לב מבין להזהר.

ואחר כך יבדוק אותו אם יודע הלכות שחיטה בשו"ע יו"ד י"ח³¹ כ"ג וכ"ד³², ושאר הלכות השכיחים, וקצת דלא שכיחי.

ואחר כך יבחננו החכם בבדיקת הסכין אם יש לו הרגשה טובה ודיעה מיושבת, כי הרבה צריך ישוב הדעת לזה.

ואחר כך ישחוט לפני החכם ג' שחיטות כשירות, ואם יטרף א' מהם, צריך לשחוט אחר כך ג' אחרות בכשרות כדי שיתחזק ברצופים שהוא אומן יד שאינו מתעלף. וכבר התבאר שדנהגו שאותן ג' יהיו תרנגולים וא' מהם תרנגול, מפני שהשחיטה קשה בו מחשש שמוטה. ואז יתן לו רשות לשחוט.

ולא סגי נטילת רשות הנזכר אפילו משוחט מומחה, כי אם מחכם מורה הוראה שיודע לנסות בחידות.

ה. הטבח צריך שיבדוק בסימנים לאחר שחיטה ... לא בדק ... נבלה ומטמאה במשא

דק"ק הנ"ל להשוחט ובודק הנ"ל על שלשים יום שלא ישחוט שום עוף ובהמה עד אחר שלשים יום, מאחר שלא היה יודע הרמז זה בעל פה כאשר ראוי לכל שוחט ובודק שמחויב לידע כל הדינים ושיהיו שגורים בפיו, עכ"ל, והביאו הבאר היטב סימן ח' ס"ק ה'.

²⁸ דרך השכחה שגוברת על האדם לאט לאט, ובודאי יש זמן למפרע שהתחיל לשכוח קצת ומאז הלך וחסר עד שעתה אינו יודע הרבה. ושיעור זמן זה הוא לפי ענין האיש וחסרון ידיעתו עתה, ויחמיר בשיעורו כי דאורייתא היא.

²⁹ שמ"ח שם

³⁰ אף על גב דהעליתי דמדינא לא בעי לחקור על זה, מכל מקום כאן אפשר שיהיה שוחט ובודק לעצמו ומוכר לאחרים ובעינן מדינא חזקת כשרות. ותו, לפי המכשילה שראינו בדור הזה ביותר צריך לדקדק, וכן כתב בדרכי משה (אות י"ב) לחוש האידנא לאותן פוסקים דבעינן מוחזק בכשרות. תבו"ש ז

³¹ דיני בדיקת הסכין

³² בסימן כ"ג – שהיה, ובסימן כ"ד דרסה – הלדה – הגרמה – עיקור.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

השוחט צריך³³ שיבדוק בסימנים אחר שחיטה ויראה בעיניו אם נשחטו רובן, או שיראה בשעת שחיטה שהם שחוטין רובן, ואם ראה אין צריך למשמש³⁴ ביד להרגיש על ידי משמוש שיש רוב³⁵.

ואין לסמוך בבדיקה³⁶ במשמוש היד בלבד, אלא צריך לראות אולם בהפסד מרובה, אם בדק במשמוש היד, כגון סומא ששחט ובדק לא מיבעיא אם הרגיש במשמושו שנשחטו כל הסימנים אלא אפילו רק רובן כשירה, ובלבד שירגיש היטב שיש רוב גמור, ואין לסמוך בזה כי אם אמובהק בדעת ויראת ה'.

גם צריך לבדוק אם לא נעקרו הסימנים³⁷.

ולפיכך נהגו בשחיטת העוף³⁸ שתוקף אגודל על השיפוי כובע, ומתוך הדחק יפלטו הסימנים לחוץ, ורואה אם שחוטים הרוב, ואם אין חוזרים לפנים בידוע שהם עקורים. ולפעמים הסימן יוצא דרך פיו וכשר, דמזה נראה שלא היה שמוט בשעת שחיטה.

אם שוחט³⁹ באמצע הצוואר, או סמוך לו, אין צריך לבדוק אחר הגרמה, כלומר לבדוק שלא יצא הסכין מחוץ למקום השחיטה⁴⁰. אבל שחט למעלה או למטה פשיטא דצריך בדיקה

³³ שו"ע ונו"כ שם כה א

³⁴ שם שם

³⁵ אבל הט"ז שם א מביא עוד שבמהרי"ל כתב בשם רבו, להחמיר שראוי ונכון להעביר ידו תוך התך שחיטת בהמה וכו', דבראיה אין לבדוק יפה, דבית השחיטה מלא דם, עכ"ל, עיין שם, נמצא לפי"ז שאם רואין בה בברירות יפה שני הסימנים שחוטין כדבעי למהוי אז לכאן אין צריך יותר לבדוק.

³⁶ שם א לו

³⁷ שם כה א כמבואר בש"ך ובפר"ח

³⁸ למרות שבשם"ח לא כתב כן כמש"כ הערה

³⁹ שם שם

⁴⁰ בבית יוסף (ד"ה ומ"ש ואין צריך לבדוק) בשם הרא"ש (תשובות כלל כ' סי' י"ג) וארחות חיים (הל' שחיטה סי' כ"ו אות א'), דצריך לבדוק אחר הגרמה. וכתב הבית יוסף על זה וזה לשונו, ולא ראיתי שום אדם שבודק כן כו', עכ"ל. ולעניות דעתי עדותו דהבית יוסף נאמנה, שאין אדם בודק, והיינו משום דנהיגי כולי עלמא לשחוט באמצע צוואר כמו שכתוב ריש סימן כ' (סעיף ב' בהג"ה), ובכהאי גוונא חששא רחוקה טובא שמא נאנסו הסימנים וכו' לכאן מקום שאינו ראוי לשחיטה. אבל הרא"ש מיירי בשוחט במקום שיש לחוש להגרמה, והיינו הגבה למעלה או הוריד למטה, דבכהאי גוונא טפי איכא למיחש מלשחיטת המיעוט. תבו"ש שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת חולין

אם לא בדק⁴¹ אם שחט הרוב, הרי זו ספק נבילה דאורייתא⁴², אפילו בשוחט זריז וזהיר הרבה, דבחייה בחזקת אינה שחוטה עומדת⁴³, ואי אפשר להוציאה מחזקתה מספק, ויש אומרים דאינה אלא איסורא דרבנן, דרוב שחיטות הם ברוב הסימנים, ויש להחמיר.

ואם לא בדק לענין עיקור, כשר בדיעבד, דבהא סמכינן ארוב סימנים שאינן עקורים⁴⁴. אך אם לא שחט באמצע הצואר לענין הגרמה שצריך בדיקה, לכו"ע הוה ספק נבילה דאורייתא, דהוה ספק השוה.

הבדיקות הנזכרות⁴⁵, צריך שתהיה מיד אחר השחיטה, שמא ישכח מלבדוק אח"כ, וכ"ש בעוף, שאם לא יבדוק מיד, יש לחוש שנעשה רוב אחר שחיטה, הואיל ודרכו לפרכס ולקפוץ אחר שחיטה.

ובדיעבד שבדק אחר זמן, בבהמה כשירה, ובעוף, אם מצא שחוט כל הסימן, כשר, שדאין לחוש כולי האי שנקרע על ידי פרכוס ממיעוט עד הכל. אבל אי ליכא כי אם רוב סימן, אין להקל כי אם ברוב גדול כמו ב' שלישים, ובמקום הפסד מרובה דוקא, ובכל זה אין חילוק בין קנה לוושט⁴⁶.

הבודקים⁴⁷ על ידי שתוחבים נוצה דרך הפה לתוך הסימן, תפח רוחם שמאכילים נבילות לישראל, דאפילו לא היה רוב, הנוצה קורעת, ואסור להתעסק בקבורתם של מאכילי טריפות.

⁴¹ שמ"ח שם ב

⁴² כן כתב הרמב"ם ז"ל (הל' שחיטה פ"א הל' י"ב) הרי זו נבילה, והביאו הש"ך (ס"ק א') ופרי חדש (ס"ק א'). ונ"ל דדאורייתא קאמר, דלא ס"ל דרוב שחיטות כשרות, רק דהספק שקול ומוקמינן לה אחזקתה והויא ודאי נבילה, וכמ"ש התוס' חולין דף פ"ו (ע"א ד"ה מאי טעמא) בהאי גוונא דהספק שקול מוקמינן לה אחזקה כודאי⁴³ והרמב"ם דכתב הרי זו נבילה, היינו לכולי עלמא לענין אכילה. ואי איתרו ביה משום נבילה, לוקה. ואי משום טריפה, אינו לוקה. ולא איירי כאן מדין טומאה וטהרה, דמחזקינן לה כנבילה לפלגא, לענין אכילה ולא לענין טומאה ולענין מלקות אתמר, ומטומאה לא איירי. ובפרק א' מהלכות שאר אבות הטומאה (הל' ב') נשמר וכתב, ואם אירע פסול בשחיטה הרי זו נבילה ומטומאה במשא. והיינו משמע שגודע בוודאי שאירע פסול, אבל ספק פסול, י"ל דאינה מטומאה, כמאן דאמר (ט'). דלאו בחזקת טומאה קיימא. ובוה מיושב, מה שהקשו דחומרא דאתי לידי קולא הוא, לשרוף עליו תרומה וקדשים. תבו"ש שם ג

⁴⁴ כמ"ש"כ בש"ך

⁴⁵ שמ"ח שם ג

⁴⁶ והש"ך ד כתב שקיבל הרב אביו ז"ל לחלק, דבקנה יש לחוש דדרכו להקרע ברוחב, אבל בוושט אין לחוש דאין דרכו ליקרע כי אם באורך, עכ"ד. מיהו לא ידענא אם קבלה הוא ביד הרב אבי הש"ך ז"ל מרביתו או סברא דנפשיה הוא, ולכן אין להקל על פי זה כלל. תבו"ש שם ה

⁴⁷ שמ"ח שם ד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת חולין

**ו. בהמה בחייה בחזקת איסור עומדת עד שיודע לך במה
נשחטה נשחטה הרי היא בחזקת היתר עד שיודע לך במה
נטרפה ... בא זאב ונטל בני מעים ... אין חוששין שמא
במקום נקב נקב**

אחר שנשחטה⁴⁸ הבהמה ונבדקה כראוי הרי היא עומדת בחזקת היתר, ואפילו נולדה בה ריעותא כגון שבא זאב ונטל בני מעיה והחזירם נקובים אפילו יש נקבים הרבה שלא במקום שיניו⁴⁹ כשרה, שאנו תולין לומר הוא נקבם, ולא אמרינן במקום נקב ניקב כיון שהחזיקה בהיתר.

ולא רק בני המעים אלא כל האברים הפנימים, דהיינו הלב וקורקבן וכבד וטחול וכדומה, חוץ מן הריאה שיש מחמירין⁵⁰ שאם נאבדה הריאה אין להתיר אלא במקום הפסד גדול או בגדיים וטלאים וחיות שאין סרכות מצויות בהן⁵¹, ולכן אם נטל הזאב הריאה והחזירו נקובה הוא טריפה בבהמה ועגלים באין הפסד גדול, אם לא בגדיים וטלאים קטנים תוך שנה. וי"א⁵² שאין חילוק אלא גם הריאה או שאר אברים מותרים אם הונחו במקום המשתמר, אך אם נאבדו או הניחו במקום הפקר, טריפה⁵³.

אבל קודם שידעינן שנשחטה כראוי, בחזקת איסור עומדת ולפיכך כל ספק שאירע בשחיטה, גזן ספק שחה ספק דרס לא אולינן בתר רוב שחיטות⁵⁴ ופסולה.

⁴⁸ שו"ע ונו"כ שם ג

⁴⁹ ט"ז שם ה מהתוס' וכן בש"ך ו

⁵⁰ בית הלל

⁵¹ דאיכא פלוגתא בסימן ל"ט סעיף ב' מי שקרע בטן הבהמה וקודם שתבדק הריאה בא כלב או עכו"ם ונטלה והלך לו הרי זה מותרת ואין אומרים שמא נקובה או סרכה היתה. וכתב מור"ם בהגה ויש מחמירין

⁵² כרתי שם ו

⁵³ דעבר על תקנת חז"ל ופשע שהיה לשומרה מה שאין כן כאן דנטל הזאב ומה הוה ליה למעבד.

⁵⁴ שו"ע הרב שם ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

ז. ראה צפור המנקר בתאנה ועכבר המנקר באבטיחים חוששין שמא במקום נקב נקב ... ספק סכנתא לחומרא

כבר התבאר במסכת סנהדרין דף ע. שבזמן הש"ס היה⁵⁵ גילוי – כלומר משקין שנתגלו ואוכלין שנתגלו, סכנה גדולה מפני הנחשים ושרצים שאכלו ושתו מהם, והטילו שם ארס, וכתבו הטור והש"ע דעכשיו שאין נחשים ושרצים בעלי ארס מצוים בינינו ולא היישין ולכן קצרו בזה⁵⁶,

וכתב אחד מגדולי האחרונים דגם עתה בארצות המערב הפנימי, יש הרבה מקומות דשכיחי בהו נחשים ועקרבים⁵⁷, וצריכים לזהר. כשם שאסור לאכול ולשתות דבר איסור, כמו כן אסור לאכול ולשתות דבר של סכנה ומרגלא בש"ס דסכנתא המירא מאיסורא.

וכבר התבאר במסכת עבודה זרה דף ל: שכל פרי שיש⁵⁸ בו לחות כגון קישואין ודילועין תאנים ומלפפונות ואבטיחין אם הם מבוקעים לא יאכל מהן, שיש לחוש שמא נקר בהן שרץ והטיל בהן ארס, ואפי' הן גדולין הרבה בין אם הם תלושים או מחוברים.

אפילו אם רואין שנקר בו מי שאין לו ארס כמו צפור או עכבר אסורין, שיש לחוש שמא נקר בהן שרץ אחר תחילה, וזה הצפור נקר במקום שנקר בהן השרץ. ודווקא מנוקרין או מבוקעין שהליחה שבהן מגולה, אבל מבוקעין שאין הליחה שבהן מגולה מותרין.

לפיכך תאנה או ענב שניטל העוקץ שלהן אין בהם משום גילוי, לפיכך אוכל אדם תאנים וענבים בלילה ואינו חושש, תאנה נקורה שיבשה ונעשת גרוגרת ותמרה נקורה שיבשה שתיהן מותרות.

⁵⁵ עורך השלחן יו"ד קמ"א ב ה

⁵⁶ ואין בזה משום דבר שנאסר במנין שאסור לעולם אף כשבטל המעם דבגילוי כשנזרו לא נזרו רק על המקומות שנחשים מצויים וכך היתה התקנה שעל המקומות שאינם מצוים לא נזרו [טור וכ"כ התוס' פרק אין מעמידין ל"ה א]

⁵⁷ פר"ח סק"א

⁵⁸ רמב"ם הלכות רוצח ושמירת הנפש פרק יב הלכה ב ג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת חולין

דף ט:

ח. ספק איסורא נמי לחומרא ... ספק טומאה ברה"ר ספיקו טהור ... הלכתא גמירי לה מסוטה מה סוטה ברה"י אף טומאה ברה"י

כבר התבאר במסכת פסחים דף יט: ונזיר דף נז: וסוטה דף כח. וע"ז לז: שכשם שהסוטה⁵⁹ ובועלה שנים כך ספק טומאה בשנים, אבל אם היו שלשה ברה"י הרי ספק טומאתן שם טהור כר"ה ומפני מה טהרו חכמים ספק טומאה ברה"ה, שהרי הציבור עושין פסח בטומאה בזמן שהטמאים מרובין אם טומאה ודאית נדחית מפניהן קל וחומר לספק טומאה שאיסור כל הספקות מדבריהן.

ספק ר"ה כיצד⁶⁰, טומאה שמונחת ברה"ה ספק נגע בה ספק לא נגע ספיקו טהור, היתה ברה"י וספק נגע בה ספק לא נגע ספיקו טמא,

ודוקא בג' אנשים חשיב ר"ה אבל בנשים אפילו מאה כחד דמיינ⁶¹. וכן ב' נשים ואיש אחד אפילו עם הרבה נשים⁶².

⁵⁹ רמב"ם הלכות שאר אבות הטומאה שם הלכה א ב

⁶⁰ רמב"ם שם פרק טו הלכה ח

⁶¹ ודע שכתב הרשב"א בחידושו פ"ק דנדה אהיהא דתרגמא זעירי בשחברותיה נושאות אותה במטה דדוקא בג' אנשים חשיב ר"ה אבל בנשים אפילו מאה כחד דמיינ יע"ש. משנה למלך שם.

⁶² בספר האשכול הלכות נדה סימן ל"א כתב, ויש מפרקין דדוקא ג' אנשים הוי ר"ה, אבל נשים מאה כחד דמיינ, דילפינן מסוטה כו', אבל ב' נשים ואיש אחד אפילו עם הרבה נשים אסור כו', ולא נהיר לן האי פירוקא כו', דמגלחין מביאין קרבן טהרה ומגלחין מיירי בנשים כו' אפילו הוא במעמד ב' נשים נמי לא הוי רה"ה, דתלתא גברי בעינן כו'. ולפי מה שהעלו התוס' (נזיר נ"ז ע"א ד"ה באומר) דכאן שנטמא אחד ואינו יודע מי הוא שנטמא אם זה או זה, דכיון דאחד ודאי טהור או טמא לא גמירי מספק סוטה, דהספק מצוי להיות או טמא או טהור, וכאן ודאי חד טהור או טמא, לכן ברה"י טמאים מספק, והא דברה"ר טהורים לא משום דילפינן מסוטה, רק דנוקמי לכל חד אחזקתו, ובחזקת טהרה, וכיון דמשום חזקה מטהרין לא נפק"מ בין אנשים לנשים, דאטו נשים לא מוקמינן אחזקת טהרה, אבל בטומאת מעת לעת שבנדה, כיון דלא מחשב הלל לחזקה דילה, משום דאיכא ריעותא בגופה, ולכן מסולק החזקה ונשאר ספק בלא חזקה, ואינו טהור רק משום דילפינן מסוטה תו לא שייך בנשים למילף מסוטה, דבסוטה אפילו מאה נשים סתירה הוי, ועיין תוס' ריש נדה (ב' ע"א ד"ה והלל) וחולין (דף ט' ע"ב ד"ה התם) ויתבאר לך הכל, ואין כאן רמז קושיא כלל ודו"ק. אור שמח

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת חולין

שי"א⁶³ שבל ספק מן התורה לקולא וחכמים החמירו לאוסרו, שבל⁶⁴ הספקות⁶⁵ מדבריהן⁶⁶, אך טהרו חכמים ספק טומאה ברשות הרבים⁶⁷, כיצד⁶⁸, טומאה שמונחת ברשות הרבים ספק נגע בה ספק לא נגע ספיקו טהור. וטעם הדבר שהרי הציבור עושין פסח בטומאה בזמן שהטמאים מרובין, אם טומאה ודאית נדחית מפניהן. קל וחומר לספק טומאה.

⁶³ רמב"ם הלכות שאר אבות הטומאה פרק טז הלכה א

⁶⁴ עיין שב שמעתתא שמעתתא נ פרק ב שדוקא לרמב"ם שהוא שיטתו בספרו הי"ד, וא"כ עיקר הלכה בספק טומאה אינה אלא לעשות ספק טומאה ברה"י כודאי, אבל ספק טומאה ברשות הרבים דטהור אינו אלא משום דכל הספיקות מדברי סופרים, ובאיסור נמי ספק מן התורה מותר, וא"כ היכא דאיכבד איסורא דבזה מייתי אשם תלוי, ספק זה ודאי אסור מן התורה, ומשום הכי אתי שפיר דלא ילפינן סוף טומאה מתחלת טומאה דבתחלת טומאה אפילו היכא דליכא חזקת טהרה טהור ברשות הרבים ומשום דכל הספיקות מותרות, משא"כ בסוף טומאה דהרי איכבד איסורא כמו שכתב הרמב"ם פרק ח' משגגות (ה"ג), ומביאין אשם תלוי על אשה שנתגרשה ספק גירושין, וכל היכא דאיכבד איסורא אסור מן התורה, ורשות הרבים דטהור אינו אלא משום דספיקות מדבריהם, וכהאי גוונא דאסור בכל איסורין ברשות הרבים נמי טמא, ומשום הכי לא ילפינן סוף טומאה מתחלתו.

⁶⁵ עיין שב שמעתתא שמעתתא א פרק א שדעת הרמב"ם בחיבורו הגדול בכמה מקומות (טומאת מת פ"ט הל' י"ב כלאים פ"י הל' כ"ז) דאינו לחומרא אלא מדברי סופרים ודבר תורה כל הספיקות שריא וכן דעת הראב"ד [הל' כלאים]: והר"ן [קידושין טו, ב מדפי הרי"ף] והרשב"א [תורת הבית ב"ד ש"א, קידושין עג, א] חולקים בזה, והוכיחו דזה שאמרו ספיקא דאורייתא לחומרא מן התורה הוא. והפר"ח ב"ד האריך בזה עיין שם בסימן ק"י ועיי"ש פרק ד שכתב ואחר העיון בזה נראה דהוא מחלוקת בין אמוראי בש"ס דילן אם ספק אסור מן התורה, בפרק קמא דחולין דף ט, דאביי ורב שימי סוברים דכל הספיקות אינו אלא מדבריהם, ומסוטה לא יליף אלא לטמא ברשות היחיד, אבל טהרה ברשות הרבים או בדבר שאין בו דעת לישאל דספיקו טהור לאו מסוטה גמרינן, אלא משום דכל הספק מדבריהם ולא גזרו בהנך, וכמ"ש הרמב"ם ורבא ס"ל דספק איסור נמי מן התורה לחומרא, ורשות הרבים דספק טהור היינו מסוטה ילפינן לטהר, וקיי"ל באביי ורב שימי ושם ב פרק ז כתב שהלכתא גמירי לה מסוטה דספק טומאה ברשות היחיד ספיקו טמא וברשות הרבים ספיקו טהור והוא בש"ס בכמה מקומות [סוטה כ"ח ב.]. והוכיחו בתוס' חולין [ט' ב' ד"ה התם] ובריש גדה [ב' א' ד"ה והלל] דברשות היחיד ספיקו טמא ואפילו היכא דאיכא חזקת טהרה וברשות הרבים ספיקו טהור ואפילו היכא דליכא חזקת טהרה ובפרק ז א"כ הא דצריך הלכתא לטהר ברשות הרבים אינו אלא דלא נימא כיון דגלי קרא לטמא ספק הטומאה ברשות היחיד בסוטה נימא דה"ה ספק טומאה ברשות הרבים להכי אתי הלכתא לחלק רשויות וכמ"ש התוספות ריש פרק בשם [סוטה כ"ח ב' ד"ה בשם] מכאן עיין שם, וא"כ מצינן לומר גבי סוטה איכא חזקת היתר ומש"ה שפיר ילפינן לטמא ספק טומאה ברה"י מסוטה אפילו היכא דאיכא חזקת טהרה והא דטהור ברשות הרבים אפילו היכא דליכא חזקת טהרה. היינו משום דכל הספק מדבריהם כמ"ש הרמב"ם.

⁶⁶ עיין שב שמעתתא שמעתתא א פרק ט וז"ל והרמב"ם שכתב בטעמא דרשות הרבים דספק טהור משום דכל הספק מדבריהם. משום דברשות הרבים טהור מוכח בש"ס דאפילו היכא דליכא חזקת טהרה טהור ברשות הרבים. וכמו שהוכיחו תוס' מש"ס עיין בדבריהם בחולין פ"ק דף ט' ב' [ד"ה התם] ובריש גדה (שם). לזה הוא דכתב פרק ט"ז מאבות הטומאה משום דכל הספיקות מדבריהם. ובתרי ותרי דליכא למימר משום חזקה דהא תרי ותרי או ספיקא דאורייתא או ספיקא דרבנן. אם כן ע"כ משום דכל הספיקות מדבריהם וספיקא דתרי ותרי לא מקרי איכבד וכמ"ש בפרק ח ודו"ק.

⁶⁷ עיין ש"ש א ז

⁶⁸ רמב"ם שם פרק טז הלכה ח

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

היתה ברה"י וספק נגע בה ספק לא נגע, ספיקו טמא. שהחמירו בספק רה"י ומפני מה⁶⁹ החמירו בספק טומאה ברה"י, שהרי סוטה שנסתרה אף ע"פ שהדבר ספק, הרי היא טמאה לבעלה עד שתשתה. ובתוספתא⁷⁰ מפרש עוד טעם אחר מפני שאפשר להשאל על היחיד וא"א להשאל על הרבים.⁷¹

וי"א שספק תורה לחומרא, מן התורה, וחידוש התורה הוא להתיר ספק ברשות הרבים.

ט. שרץ בפי חולדה וחולדה מהלכת על גבי ככרות של תרומה

ספק נגע ספק לא נגע ספיקו טהור

השרץ בפי החולדה⁷² ומהלכת על גבי ככרות של תרומה ספק נגע ספק לא נגע ספיקו טהור מפני שלא נחה הטומאה.⁷³

ואפילו ברשות היחיד, ואפילו אדם שיש בו דעת לישראל אוהו בטומאה. שאין לטומאה מקום שתהא נחה בו, שכל זמן שהיא בפי חולדה או בפי

⁶⁹ רמב"ם הלכות שאר אבות הטומאה פרק טז הלכה א

⁷⁰ זהו טעם בן זומא בתוספתא וירושלמי ואין זה חולק על טעם הש"ס בבלי דילפינן מסוטה דסד"א דבעינן רבים קהל ועדה דומיא דפסח להכי ילפינן מסוטה דשלשה מקרי רבים מרכבת המשנה

⁷¹ השנות הראב"ד שם. וי"ל לדעת רבינו שאותו טעם רשב"ג אמרו ויש לגמגם עליו דהא ג' הם רבים כמ"ש רבינו בסמוך והרי הם יכולים להשאל ולפיכך השמיטו רבינו והטעם הראשון הוא דברי בן זומא ששאלוהו והשיב וקבלו תשובתו ועוד דסוגיין דגמרא בכל דוכתא דספק טומאה ברה"י טמא מסוטה ילפינן לה. כסף משנה שם. עיין בתי כהונה בית ועד דטעם התוספתא שהזכיר הראב"ד סותר סוגיית הש"ס דידן דכיון דקאמר הש"ס במס' סוטה ואצטריך למיגמר מסוטה דאי מדרב גידל הו"א בין ברה"י בין ברה"ר ולדרך התוספתא שהביא הראב"ד כיון דגמרינן מדרב גידל אמר רב חילוק בין דבר שיש בו דעת לישראל או אין בו דעת לשאול ממילא ידעינן דברה"ר טהור שהרי א"א לשאול לרבים עיין שם. מרכבת המשנה שם

⁷² רמב"ם הלכות שאר אבות הטומאה פרק טו הלכה ז

⁷³ נראה דאין זה עיקר הטעם דאם הוא ברה"ר אפילו נח או היה לטומאה מקום קבוע כיון דסוף כל סוף מידי ספק לא יצאנו דין הוא שיהא טהור ואם הוא ברה"י תיפוק לי דכל הספיקות ברה"י טמא ובאין בו דעת להשאל עכ"פ טהור אפילו ברה"י כמ"ש רבינו לקמן פט"ז הל' ב' ויש להתיישב. מעשה רקח שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת חולין

הכלב אינה חשובה נחה במקום, אלא טומאה עוברת היא⁷⁴, הלכך ספקו טהור⁷⁵.

י. ספק מים מגולין אסורין

עוד התבאר במסכת ע"ז דף ל': דברים⁷⁶ שאסרום חכמים משום סכנה כגון שלושה משקין המים והיין והחלב שנתגלו שיש לחוש שמא שתה מהן נחש והטיל בהן ארס, וכן דבש⁷⁷ ויש אסורים אף ציר⁷⁸ ושום כתוש, אפי' אם שתו מהן אחרים ולא הוזקו אין לשתות מהן⁷⁹, ושאר כל המשקין מותרין⁸⁰.

ויין מזוג כל זמן שיש בו מעט יין, יש בו משום גילוי⁸¹.

⁷⁴ לאו דוקא מהלכת דה"ה עומדת דכל שהטומאה בפיה אין לה מקום כדמוכח במתני' דתני שעברו בין הטהורים או שהטהורים עברו ביניהם. ומ"מ לא אתפרש טעמא אמאי לא השיב מקום כשהיא בפיה אי משום דמצפה ילפינן והתם כתיב על הארץ כדלקמן מ"ה. א"כ נימא נמי במונחת ע"ג כלים לאו מקום הוי כיון דעל הארץ דוקא ועוד הא טומאה בידי אדם נשאלין עליה כמ"ש תו"ט ואמאי השיב בידי אדם טפי מקום לטומאה מפי החולדה. ומה"ט נמי אין לומר משום דחולדה וכלבים דרכן להלך ממקום למקום אין להם מקום מקרי אפילו עומדין. דהא אדם נמי דרכו להלך. ואין לפרש משום שכלין ואובדין בפי החולדה והכלבים שיאכלוהו הוי כאין להן מקום דהא לקמן תני היו מנקרין בהן על הארץ טמא. ואפשר משום שקשה להוציא מפייהו הוי כאובדין. משנה אחרונה שם

⁷⁵ ר"ש ור"ב מסכת טהרות פרק ד משנה ב

⁷⁶ טור יו"ד קמז

⁷⁷ עיין פר"ח שהאריך בשיטות הראשונים בזה

⁷⁸ טור שם הזכיר ציר ועיין ב"י דחמירא סכנתא ואיכא למיחש לציר. ובפר"ח הביא מחל' הראשונים והכריע דאיכא למיחש לציר.

⁷⁹ עי' בס' תוספת ירושלים שהוכיח מלשון מס' ד"א דאם היו מגילין כל הלילה גם במקום שאין נחשים מצויים ואין בו משום גילוי וחשש נחש ואפי' בציר ומוריים ואינך שאין בהם משום גילוי מ"מ בהי' מגולה כל הלילה יש בו סכנה ע"ש

י' בשיווי ברכה אות ה' וביד אפרים שכ' בשם תשו' בית יהודה חיו"ד סי' כ"ה דבמקום שאוסרין מים מגולין לא מהני ס' רק השיעור הוא בכדי שתאבד המרה עיין שם וכדברים אלו מבואר גם בפר"ח ס"ק ג' והביא ראיה לזה עיין שם ועי' בשו"ת נשמת כל חי חיו"ד סי' ל"ט מ"ש בזה

⁸⁰ פר"ח שם.

⁸¹ גירסת הפרישה והפר"ח היתה כל שיש בו טעם יין ועיין פרישה שם שכתב אבל אין בהן טעם יין אפשר שאינו שותה הואיל ומים מעורבין הן. אך עיין בפר"ח שכתב משמע שאם אין בו טעם יין אין בו משום גילוי, ולא ידעתי מנין לו דהא בגמרא [עבודה זרה ל, א] סתם אמרו יין מזוג יש בו משום גילוי ומוכח בפרק אין מעמידין [שם] דאפילו מוּזַג טוּבא, ומיהו בהא איכא למימר דאע"ג דמוזג טובא מכל מקום יש בו טעם יין דאם לא כן לא מקרי יין מזוג, אלא דאכתי קשה דאפילו תימא דאין בו טעם יין אלא קיוהא בעלמא מאן לימא לן דלא שתי נחש מיניה, ושמא י"ל דהמור מיירי כשהיין מזוג בשאר משקין וכיון שאין בו טעם יין דינו כשאר משקין שאין בהם משום גילוי, ואם לזה כיון יפה כיון אבל ביין מזוג במים אין להתיר כלל בלא ראיה, וכן נראה דעת הרמב"ם [רוצח ושמירת נפש יא, ז] שסתם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

שיעור המשקין שיש בהן משום גילוי בכלי אין להם שיעור, הן רב הן מעט, בקרקע י"א שאם הם מ' סאה או יותר אז הארס בטל בהם ושרי ופחות מכאן אינו בטל ואסור וי"א איפכא שעד מ' סאה מותר לפי שהן מועטין ואם היה בהן ארס ניכר אם הם צלולין אבל כשהן יותר אפשר שיש בהן ארס ואינו ניכר בהן וטוב לחוש לדברי שניהם⁸².

בקבוק מכוסה ואינו פקוק אסור, פקוק אם מהודק יפה. בכדי שינטל בפיקקו שיכול ליטול הכלי על ידי אחיזת הפקק לבדו בידו מותר, אבל אם אינו מהודק כל כך אסור משום דחיישינן שמא הנחש נטל הפקק וגילהו ושתה ממנו וחזר וכיסה⁸³.

י"א⁸⁴ שמשקים שנתגלו, עכשיו שאין נחשים מצויים בינינו⁸⁵, מותר⁸⁶. והרוצה להחמיר בזה גם בזמן הזה, יש לו על מי שיסמוך⁸⁷, ובפרט במקומות שגם בימינו שכיחים נחשים⁸⁸. ואם היו גלויים כל הלילה יש לחוש⁸⁹.

וכן – גם לשיטת המחמירים בימינו – אין לחשוש מדין מים מגולים כשהם נמצאים במקרה, כי אין דרך נחשים להיכנס למקומות קרים⁹⁰.

נקט לסימין⁹¹ בידך דמיחש חש – ד"בש מ"מים י"יין ח"לב ש"ום ר"ל שבזמן הזה אין איסור בגילוי כמ"ש הטור אלא הרוצה למיחש יחוש⁹².

⁸² טור שם

⁸³ פר"ח מהירושלמי.

⁸⁴ שו"ע ונו"כ שם א

⁸⁵ אין כאן משום דבר שבמנין שלא נגזרה לכתחלה אלא במקום דיש משום גלוי מדקאמרינן יין מבושל אין בו משום גילוי והרבה כיוצא שם וה"ה לדידן ככולם כיון שלא נאסר לגמרי כנ"ל. ביאור הגר"א שם

⁸⁶ נראה לי דבמקומות שהן מצויין חוששין לגזרת חכמים. ערך לחם למהריק"ש שם. ובפר"ח כתב בארצות המערב יש הרבה מקומות דשכיחי בהו נחשים ועקרבים, וגם פה ירושלים תוב"ב ואגפיה אף על פי שאינן מצויין הרבה, מכל מקום מצויים קצת וראוי לכל ירא לנפשו להזהר בהם. ובמצרים זה שנה אחת בקירוב הניחו מין תבשיל אחד מגולה וכל אותם שאכלו מאותו תבשיל נסתכנו הרבה ובעל הבית מת ולמה נסכן עצמנו בדבר שבנקל יוכל האדם להזהר ממנו.

⁸⁷ של"ה ח"א שער האותיות ד"ה איסור משקין שנתגלו; פר"ח יו"ד סי' קמז; מעשה רב סי' צה, ופאת השולחן סי' ב סקל"ב, בשם הגר"א; בן איש חי שנה ב פרי' פינחס אות מ. וראה עוד בשו"ת פאת שדך סי' פו; ס' שמירת הגוף והנפש ח"א סי' מד. וראה באריכות פרטי הדינים באנציקלופדיה תלמודית, כרך ו, ע' גלוי, ובחלק א מבוא ד – השתנות הטבעים.

⁸⁸ דרכ"ת שם סק"ו וסק"ז וראה בשו"ת ישא יוסף ח"ב סי' מו שלדעת רי"ש אלישיב גם בימינו ראוי שירא שמים יחוש לדעת הגר"א, אך מעיקר הדין יש מקום להקל, עיין שם.

⁸⁹ עי' בס' תוספת ירושלים שהוכיח מלשון מס' ד"א דאם היו מגילין כל הלילה גם במקום שאין נחשים מצויים ואין בו משום גילוי וחשש נחש ואפי' בציר ומוריים ואינך שאין בהם משום גילוי מ"מ בה' מגולה כל הלילה יש בו סכנה עי"ש. דרכ"ת י

⁹⁰ שו"ת שבה"ל ח"ו או"ח סי' סג אות ב.

⁹¹ פרישה שם ה

⁹² עיין בשל"ה דף ע"ט ע"ב שכתב דמ"מ שומר נפשו ירחק מזה. והא ראייה שהרי הטור כתבן לכל הדינים אחד מהם לא נותר ע"ש עוד. ובהנהגת החסיד הגר"א ז"ל כתוב ג"כ שהיה נזהר מאד בדבר זה ע"ש מעמו. ועי'

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

וכבר התבאר שרק בזמן הש"ס היה⁹³ גילוי סכנה גדולה אולם להלכה בזמנינו אין איסור לשתות משקים מגולים, מפני שאין נחשים מצויים בינינו, והרוצה להחמיר בזה גם בזמן הזה, יש לו על מי שיסמוך⁹⁴, ובפרט במקומות שגם בימינו שכיחים נחשים⁹⁵. אמנם גם לשיטה זו אין להקפיד במים מגולים לנטילת ידיים לסעודה ולנטילת ידיים ליד המיטה, כי האיסור הוא בשתיית מים מגולים, ולא ברחיצה בהם⁹⁶.

וכן – גם לשיטת המחמירים בימינו – אין לחשוש מדין מים מגולים כשהם נמצאים במקרה, כי אין דרך נחשים להיכנס למקומות קרים⁹⁷.

יא. הלכתא גמירי לה מסוטה מה סוטה דבר שיש בה דעת לישאל אף הנא נמי דבר שיש בו דעת לישאל

כבר התבאר במסכת סוטה דף כח: שמה שאסרו⁹⁸ ספק טומאה ברשות היחיד, זהו כשהיה זה שנטמא בספק יש בו דעת להשאל ולדרוש ממנו מה אירע לו כסוטה, אבל אם היה חרש או שוטה או קטן שאינו יודע להשיב על הענין כששואלין אותו, הרי ספיקו טהור.

במעשה רב מהגר"א אות צ"ה שכו' וז"ל גילוי אסור אף שאין נחשים מצויים בינינו והוא ז"ל הי' נזהר מאד בדבר עכ"ל ועי' בשו"ת עמק הלכה (מהרב מזיטל) חיו"ד סי' נ"ה מ"ש בזה ועי' בפרי תואר שם שהחמיר ג"כ בדין גילוי גם בזמננו אך כתב דכל זה הוא במדינות דשכיות נחשים ועקרבים אבל במדינות דלא שכוחי אין לחוש לאסור כלל עיין שם ועי' בבלי"י ס"ק ב' שכו' דמ"מ יש לזהר גם בזמננו שלא לשתות בלילה מים מגולין משום שממות שקורין שפיין בל"א עכ"ד

⁹³ עורך השלחן יו"ד קטז א ב ה

⁹⁴ של"ה ח"א שער האותיות ד"ה איסור משקין שנתגלו; פר"ח יו"ד סי' קמז; מעשה רב סי' צה, ופאת השולחן סי' ב סקל"ב, בשם הגר"א; בן איש חי שנה ב פ' פינחס אות ט. וראה עוד בשו"ת פאת שדך סי' פו; ס' שמירת הגוף והנפש ח"א סי' מד. וראה באריכות פרמי הדינים באנציקלופדיה תלמודית, כרך ו, ע' גלוי, ובחלק א מבוא ד – השתנות הטבעים.

⁹⁵ דרכ"ת שם סק"ו וסק"ז וראה בשו"ת ישא יוסף ח"ב סי' מו שלדעת רי"ש אלישיב גם בימינו ראוי שירא שמים יחוש לדעת הגר"א, אך מעיקר הדין יש מקום להקל, עיין שם.

⁹⁶ ב"ח או"ח סי' קס, ומ"ב שם סקב"ג – לענין נטילת ידיים לסעודה; מסקנת שע"ת או"ח סי' ד סק"ז – לענין נטילת ידיים ליד המיטה, לאחר שהביא סתירה בין שני מקומות בבאה"ט בזה. וכן הכריע במ"ב סי' קס סקב"ג. אמנם ראה שע"ת סי' ד סק"ז שיש הסוברים להחמיר במקום שאפשר. וראה בס' אורחות רבנו ח"א עמ' רו שכן נהגו החזו"א ורי"י קנייבסקי. וראה עוד בס' שמירת הגוף והנפש פמ"ד, שהביא שיש מקפידים גם בזה.

⁹⁷ שו"ת שבה"ל ח"ו או"ח סי' סג אות ב.

⁹⁸ רמב"ם שם הלכה ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

כיצד חרש או שוטה או קטן שאין בו דעת להשאל, שנמצאו בחצר או במבוי שיש שם טומאה, וספק נגעו וספק לא נגעו, הרי אלו טהורין, וכן כל שאין בו דעת להשאל אף על פי שנולד לו הספק ברה"י, ספיקו טהור.

הסומא,⁹⁹ והישן, והמהלך בלילה, ספיקן ברה"י טמא מפני שיש בו דעת להשאל, בד"א שכל שאין בו דעת לישאל ספיקו טהור בשהיה הדבר שקול ואין שם חזקה, אבל אם היה הדבר ידוע שחזקתו שנטמא, ה"ז טמא, כיצד תינוק טמא שנמצא בצד העיסה והבצק בידו, הרי העיסה טמאה שדרך התינוק לטפח ובכך היא חזקתו, ואין שורפין על חזקה זו.

יב. צלוחית שהניחה מגולה ובא ומצאה מכוסה טמאה שאני

אומר אדם טמא נכנס לשם וכיסה הניחה מכוסה ובא

ומצאה מגולה אם יכולה חולדה לשתות ממנה או נחש ...

או שירד בה טל בלילה פסולה

כבר התבאר במסכת סנהדרין דף ה: שהצריכה התורה¹⁰⁰ לקידוש אפר מי הטאת לטהרת טמא מת, מים חיים, שנאמר (במדבר יט פסוק יז) וְלָקַחוּ לַטָּמֵא מֵעֵפֶר שְׂרָפַת הַחֲטָאִת וְנָתַן עָלָיו מִיַּם חַיִּים אֶל פְּלִי.

ונתינת אפר הפרה על המים שנתמלאו הוא הנקרא קידוש, והמים האלו שניתן עליהן האפר הן הנקראין מי הטאת ומים מקודשין והם שקראן הכתוב (שם פסוק ט, יג, כ, כא) מִי נְדָה.

המלאכה פוסלת במים¹⁰¹ קודם שיתקדשו ודברים אלו הן דברי קבלה, כיצד הממלא מים לקידוש ונתעסק במלאכה אחרת בשעת המילוי או בשעת הולכת המים שממלא או בעת שמערה אותן מכלי אל כלי פסלן, לעולם המלאכה פוסלת במים עד שיטיל להן את האפר.

⁹⁹ רמב"ם שם הלכה ג

¹⁰⁰ כל זה בערוך השולחן העתיד הלכות פרה אדומה סימן סב בביאור שיטת הרמב"ם שם הלכה י

¹⁰¹ רמב"ם הלכות פרה אדומה פרק ז הלכה א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת חולין

כלי שיש בו¹⁰² מים מקודשין שהניחו מגולה ובא ומצאו מכוסה הרי אלו פסולין שמא אדם שאינו טהור לחטאת נגע בהן שהרי אדם כיסהו בודאי.

הניחו מכוסה ובא ומצאו מגולה אם יכולה החולדה לשתות ממנו או שירד לו טל בלילה פסולין, ואם לאו כשרין מפני שיש כאן שתי ספיקות ספק אדם גילה או בהמה חיה ורמש ואם ת"ל אדם גילהו שמא היה טהור לחטאת או לא.

הניחה מגולה ומצאה מגולה אין חוששין כלל וכשירה, ואף על גב דלשתייה חששו חמירא סכנתא מאיסורא¹⁰³.

¹⁰² רמב"ם שם פרק ט הלכה טז

¹⁰³ כס"מ שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

